

KALKINMA TEORİLERİ¹

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bağımsızlıklarını ilan eden az gelişmiş ülkelerin fakirlik ve yoksulluğa büyüme teorilerinin çözüm getirememesi sonucu kalkınma teorilerine olan ilgi giderek artmıştır.

1. Yapısal Değişim Modelleri

1.1. Clark ve Fisher'in Görüşleri

Clark ve Fisher, üretim faaliyetlerini birincil (tarım, ormancılık, madencilik vb.) ikincil (imalat, inşaat vb.) üçüncül (hizmetler) olarak ayırmış, ülkelerin gelişmişliklerini birincil, ikincil, üçüncül faaliyetlerin toplam ekonomi içindeki paylarına göre sınıflandırmışlardır. Gelişmekte olan ülkeler kaynaklarını daha çok birincil faaliyetlere tahsis ederken, gelişmiş ülkeler ikincil faaliyetlere, son aşamada bulunan olgun gelişmiş ülkeler de üçüncül faaliyetlere tahsis etmektedirler.

Clark, ekonomik büyüme süreci devam ettiğinde, üretimde faaliyet yapısının değişeceğini iddia etmiştir. Birincil üretimin ulusal gelir içindeki payının azalması ile ikincil ve üçüncül üretimin ulusal gelirden aldığı payın yükselmesini engel kanununa ve verimliliğe bağlı olarak açıklamaktadır. Engel kanununa göre birincil ürünlere yönelik talebin gelir esnekliği düşük iken, ikincil ve üçüncül ürünlere yönelik talebin gelir esnekliği yüksektir. Gelir yükseldikçe gelirden birincil ürünlere harcanan pay azalır ve birincil ürünlerin ulusal gelirdeki rolü azalır. Verimlilik nedeniyle ücretler imalat ve hizmetlerde tarıma oranla daha hızlı büyüme eğilimi sergiler. Bu iki neden tarımdan sanayiye geçişi ve köyden şehre göçü harekete geçirir.

1.2. Chenery ve Kuznets'in Görüşleri

Chenery, bir ülkenin büyümesinin, tarihsel olarak, ticaret ve teknolojinin değiştirdiği bir yapı içinde ortaya çıkabildiğini öne sürmektedir. Sanayileşme iktisadî yapıda üç değişimi gerektirir: Birincisi, tüm sektörler içerisinde imalat sanayinin öneminde artış; ikincisi, sanayi üretiminin kompozisyonunda değişim (yatırım malları, ara mallar ve tüketim malları) ve sonuncusu, her bir mal için üretim teknikleri ve arz kaynaklarındaki değişim. Chenery'e göre gelir arttıkça, tüketim mallarının payı düşerken, yatırım mallarının payı artar.

Kuznets, toplam gelirdeki değişimle birlikte ortaya çıkan tüketim, üretim, ticaret, gelir dağılımı açısından ekonomi genelindeki yapısal değişimleri ölçmüştür. Çalışmasının sonucunda, büyümenin erken aşamalarında ulusal gelirin eşit olmayan şekilde dağıldığı, sonraki aşamalarında eşitsizliğin giderildiğini bulmuştur. Gelir dağılımı açısından izlenen bu durum, yapısal değişimin önemli bir

¹ Bu bölümün hazırlanmasında Kalkınma Ekonomisi (Sami Taban - Muhsin Kar, Ekin Yayıncılık @ 2014) kaynağından yararlanılmıştır.

özelliği olarak ortaya çıkmaktadır. Hane halklarını %40'ının ulusal gelirdeki payı, ekonomik büyümenin ilk aşamalarında düşmekte zamanla kişi başına gelir büyüdükçe tekrar yükselmeye başlamaktadır.

1.3. Lewis'in Görüşleri

Lewis, kırsal kesimi oluşturan tarım sektöründe aşırı bir nüfus yığılmasının olduğunu, emek arzının emek talebini aştığı bu sektörde sınırsız bir emek arzının bulunduğunu varsayar. Bu nedenle emeğin marjinal verimi sıfır hatta negatif bile olabilmektedir. Dolayısıyla marjinal verimliliği çok düşük işgücü fazlalığı gizli işsiz olarak tarım kesiminde varlığını sürdürür. Böyle bir ortamda işgücü fazlasının sanayi sektörüne transfer edilmesiyle tarımsal üretimde bir azalma olmayacak, tersine emeğin marjinal verimi yükseleceği için, tarım sektöründe üretim artışları söz konusu olabilecektir. Kısaca, *tarım sektöründe fazlalık oluşturan emeğin sanayi sektörüne aktarılması tarım sektörü için bir maliyet oluşturmayacaktır.*

Kentsel hayata uyum sağlamanın bedeli olarak görülen bu ücretin, kırsal geçimlik ücretten %30 daha fazla olması gerektiği varsayılır. Bu ücreti ödemeye razı her işverenin tarım kesiminden sınırsız vasıfsız işçi bulma olanağı vardır. Üretim sonucunda elde edilen kârlar ödenecek ücretin çok üzerinde olduğundan tasarruf olanağı artacak ve yatırımlara kaynak oluşturulmuş olacaktır. Yeni yatırımlar da, yeni işgücü talebini ve üretim artışını beraberinde getirecektir. Bu süreçte, tarım sektöründe gizli işsizlik ortadan kalkana kadar sanayi kesiminde ücretler artmaya devam edecektir. Sürecin devam ettiği zaman zarfında sağlanan büyüme, Lewis'e göre kendi kendini besleyen büyüme olarak adlandırılır. Bütün bu süreçte, tarım kesiminin ekonomideki ağırlığı azalırken, sanayi kesiminin ağırlığı artacak ve sonuçta ülke azgelişmişlik durumundan kurtulup, gelişmekte olan ülke konumuna geçecektir.

Lewis modeline eleştirilerden ilki, azgelişmiş ülkelerde ücretlerin verimlilik esasına göre değil enflasyon oranına ve sendika baskısına göre belirlenmesidir. Dolayısıyla kârın yatırımlara yönelmesi durumunda, milli hasıla artsa bile istihdam miktarında artış yaşanmayabilir.

Tarım sektöründen sanayi sektörüne emeğin transferi sonucunda tarımda ortaya çıkması muhtemel durumların dikkate alınmaması da modele yöneltilen bir diğer eleştiridir. Modelde emeğin transferi sonucunda tarım sektöründe ücretlerin yükseleceği dikkate alınmamıştır. Ayrıca, sanayi sektöründeki emek artışı, gıda maddelerine olan talebi hızlı bir şekilde artıracığından, fiyatlar yükselecek ve bu durum ücret artışlarını gündeme getirecektir. Eleştirilen bu noktalarla, Lewis modelinin az gelişmiş ülkeler için geçerliliği tartışma konusudur.

2. Yoksulluğun Kısır Döngüsü

Azgelişmişliğin nedenini açıklayan çok sayıdaki kısır döngü teorisi içinde en çok kullanılanı yoksulluk kısır döngüsüdür. Ragnar Nurkse'e göre, "Bir ülke yoksul olduğu için yoksuldur." Yani yoksulluğun varlığının ve devamının nedeni yine yoksulluktur. Nurkse'e göre ister talep ister arz

yönünden incelensin, bir ülkeyi yoksulluk durumunda tutan süreç; düşük gelir düzeyi ile başlayan bir noktadan diğerine hareket etmeye ve tekrar hareketin başına dönmeye eğilimli dairesel bir hareket sonucunda, başlangıçtaki düşük gelir düzeyine dönülmekle sonuçlanan kısır bir süreçtir.

Arz yönünden yoksulluğun kısır döngüsü şu şekilde açıklanmaktadır:

Düşük Gelir (Yoksulluk) \Rightarrow Düşük Tasarruf \Rightarrow Düşük Yatırım \Rightarrow Düşük Verimlilik \Rightarrow Düşük Gelir

Az gelişmiş ülkelerde kişi başına gelirin düşük olması, tasarrufların düşük gerçekleşmesine ve dolayısıyla gerekli yatırımların yapılamamasına yol açmaktadır. Düşük düzeyde gerçekleşen yatırımlar ise verimliliğin düşük olmasına ve böylece daha önce düşük düzeyde meydana gelen gelirin, yine düşük düzeyde gerçekleşmesine yol açmaktadır.

Talep yönünden yoksulluğun kısır döngüsü ise şu şekilde açıklanmaktadır:

Düşük Gelir (Yoksulluk) \Rightarrow Düşük Talep \Rightarrow Pazarın Darlığı \Rightarrow Düşük Yatırım İsteği \Rightarrow Düşük Verimlilik \Rightarrow Düşük Üretim \Rightarrow Düşük Gelir

Düşük gelir düzeyi efektif talebin düşük düzeyde gerçekleşmesine neden olmakta ve bu durum pazarın daralmasına yol açacaktır. Pazarın darlığı girişimcileri yatırım yapma isteğini ve gücünü kıracağından yatırımlar yetersiz kalacaktır. Bu durum verimliliği azaltacak ve bunun sonucunda üretim de düşecektir. Sonuçta, birbirini etkileyen bu mekanizma sonucunda gelir düzeyi, başlangıçta olduğu gibi düşük seviyede kalacaktır. Bu teoriye göre az gelişmişlikten kurtulmak ancak bu döngünün kırılması ile mümkün olabilir. Ancak bu döngünün kendiliğinden kırılmayacağı açık bir şekilde görülmesi, devlet tarafından alınacak önlemlerin alınmasını gerektirmektedir. Bu nedenle devlet bizzat kendi girişimleri yoluyla ülkenin sanayileşmesine katkıda bulunabilir. Arz yönünden ise, sermaye oluşumu tasarruf kapasitesinde yükselmeyi gerektirir. Kısır döngü teorisine ilk eleştiri döngünün başladığı noktaya geri gelmesine yapılmıştır. Buna göre az gelişmişlik doğal bir veri olarak kabul edilmekte ve kendi içinde açıklanmaya çalışılmaktadır. İkinci eleştiri, bir değişkenin sadece kendinden önce gelen değişkenle açıklanması ve etkinin tek yönlü olmasına ilişkin varsayımdır. Üçüncü eleştiri ise, kullanılan değişkenlerin niteliği, sayısı ve sırasıyla ilgilidir.

3. Tarihsel Büyüme Aşamaları

Walt W. Rostow 1960 yılında yazdığı "Ekonomik Büyümenin Aşamaları" adlı kitabında batı ülkelerinin yaşadıkları deneyimlere bakarak en sanayileşmiş ülkenin gelişmişlik düzeyine ulaşmak için, belli aşamalardan geçeceğini ileri sürmüştür. Bu aşamalar:

- *Geleneksel Toplum Aşaması*
- *Kalkışa Hazırlık Aşaması*
- *Kalkış Aşaması*
- *Olgunluk Aşaması*
- *Kitle Tüketim Aşaması*

3.1. Geleneksel Toplum Aşaması

Bu aşamada kaynakların büyük kısmı tarıma ayrılır ve çalışan nüfusun yüzde 75 veya daha fazlası tarım sektöründe çalışır. Toprakların büyük bir bölümü küçük bir azınlıkta toplanmıştır. İşbölümü çok sınırlıdır. Tarım sektörü hava koşullarının etkisinde olduğu için, üretimde büyük dalgalanmalar olmakta ve bu durum ekonominin bütününe etkilemektedir. Kurumsal altyapı istenilen seviyede değildir. Tüm bu koşulların doğal sonucu olarak ekonomi, düşük gelir düzeyinde olup, durgun bir görünüm arz eder. Düşük gelir nedeniyle hemen hemen hiç tasarruf yapılamamaktadır. Tasarruf yapan kesimler ise, bunu sosyal verimliliği çok düşük alanlara kaydırarak ekonominin durgun yapısının sürüp gitmesine neden olmaktadır.

Geleneksel toplumda siyasal yönetim her zaman olmuştur. Ancak genellikle toprağa sahip olanlar veya kontrol edenlerin etkisinde kalmış ve bu yüzden iktidar, merkezietini kaybetmiştir. Geçmişteki Çin Hanedanlıkları, Orta Doğu Uygarlıkları, Akdeniz ve Ortaçağ Medeniyetleri, geleneksel toplumun örneklerini oluşturur.

3.2. Kalkışa Hazırlık Aşaması

Bu aşama feodalizm ve kalkış arasındaki aşamayı içerir. Ekonomik büyüme ve kalkınmaya başlayabilmek için gerekli ön koşulların hazırlandığı dönemdir. İngiltere başta olmak üzere Batı Avrupa ülkeleri kalkışa hazırlık dönemini 17. Yüzyılın sonları ile 18. Yüzyılın başlarında tamamlamışlardır.

Sermaye birikiminin hızlanması, altyapının oluşturulmaya başlaması, teknik yeniliklerin artması ve bu yeniliklerin uygulamaya konması, tarımda ve sanayide verimin yükselmesi, tarım önemini kaybederken, sanayi sektörünün gelişmeye başlaması, bu aşamanın başlıca ekonomik özellikleridir.

Kalkışa hazırlık aşamasında pek çok iktisadi ve sosyal değişimler görülmekle beraber asıl değişme siyasal bünyede ortaya çıkmaktadır. Eski mahalli çıkarlara, sömürgeci güçlere veya her ikisine birden karşı olan ve milliyetçi ruha sahip bir merkezi ulusal devletin kurulması bu aşamanın en önemli yönüdür.

3.3. Kalkış Aşaması

Bu aşama kalkınma sürecinin süreklilik göstermeye başladığı dönemdir. Kalkınma aşamasında bir önceki aşamada kurulmasına başlanılan modern teknolojik ve kurumsal yapı uygulamaya dönüşür.

Bu aşamada kişi başına gelirin yeterince artırılması için, tasarruflar ve yatırımlar ulusal gelirin yüzde 10'un üzerine veya daha fazlasına çıkar. Bu aşamada öncü büyüme sektörlerinin kurulması önemlidir. Yeni sanayi kolları hızlı bir şekilde gelişir ve bunların meydana getirdiği hasılanın büyük kısmı yeniden yatırıma aktarılır. Yeni girişimciler sınıfı ortaya çıkar ve özel sektör gittikçe büyür.

Rostow'a göre kalkışın başarılı olabilmesi için, ekonomide kendini besleyen bir sürecin ortaya çıkması gerekir. *Rostow, bu aşamada üç temel koşulun gerçekleşmesi gerektiğini belirtmektedir:*

- Yatırımlar ulusal gelirin yüzde 10'lar ve daha yüksek seviyeye çıkarılması,

- Yüksek bir hızla gelişen bir ya da birkaç temel imalat sanayinin kurulması,
- Modern sektördeki gelişme eğilimlerine uygun kalkışın ekonomik girişimlerin dışında yaratabileceği dışsal tasarrufları etkin bir biçimde kullanacak ve gelişmeye süreklilik kazandıracak siyasal, sosyal ve kurumsal bir yapının var olması.

3.4. Olgunluk Aşaması

Rostow bu aşamayı toplumun kaynaklarının büyük bir bölümünün modern teknolojilerin yer aldığı alanlarda etkin bir şekilde kullanıldığı dönem olarak tanımlar. Bu aşamada ulusal gelirin yüzde 10-20'si yatırımlar için kullanılır. Kişi başına düşen gelir artar, yeni öncü sektörler eskilerinin yerini alır. Uluslararası ticaret önemli hale gelir. Daha önce ithal edilen üretilir, yeni ithal ihtiyaçlar artar ve bu ihtiyaçları karşılamak için ihracat artar. Ayrıca bu aşamada ekonominin alanı daha geniş sanayi alanlarını içerecek şekilde genişler.

Bu aşamada ekonomi herhangi bir şeyi değil, arzu edileni üretecek girişim ve kabiliyete erişir. Bu dönemde işgücünün dağılımında iyileşme, kent nüfusu büyümesi, beyaz yakalı işçilerin oranında artış, sanayideki liderliğin girişimcilikten yöneticiliğe kayması gibi, toplumsal yapıdaki değişimler sanayi yapısındaki değişimlere eşlik eder.

3.5. Kitle Tüketimi Aşaması

Bu aşamada toplum modern teknolojinin gelişmesini bir hedef olarak almaktan vazgeçmiştir. Bu aşamada toplumlarda dayanıklı tüketim malları üreten sektörler ile hizmet sektörü gittikçe gelişen ekonominin başlıca sektörleri durumuna gelmişlerdir. Dikiş makinesi, bisiklet, çeşitli elektrikli alet ve makineler ve otomobil gibi malların üretiminde ve tüketiminde büyük artışlar görülür.

Kitle tüketim aşamasında dış kuvvet ve nüfuz kazanmak için kaynakların önemli bir kısmı askeri ve diplomatik alana harcanır. Ayrıca bu aşamadaki devlet refah devleti olarak tanımlanır. Bu bağlamda, artan oranlı vergiler yoluyla gelirin yeniden dağıtımı da dahil olmak üzere, devletin elindeki güçler serbest piyasa düzeninde sağlanamayan beşeri ve sosyal hedeflere ulaşmak için kullanılır.

4. İkili Yapı (Düalizm) Teorisi

İkili yapı ya da düalizm teorisi, bir ülkede ekonomik, sosyal, teknolojik ve bölgesel alanlarda birbirinden farklı iki ayrı kesimin (geleneksel kesim ve modern kesim) olduğunu ifade etmek üzere kullanılan bir yaklaşımdır.

Geleneksel kesimde, genellikle kapitalizm öncesi toplumsal yapıyı andıran kapalı bir toplum, aile ekonomisi, dar piyasalar ve sınırlı mübadele, kısıtlı haberleşme ve ulaşım imkanları, geleneksel değer yargıları, zayıf sosyal ve kültürel faaliyetler, geleneksel emek-yoğun üretim yöntemleri ve düşük verimlilik yaşanırken, modern kesim ise, kapitalizmin gerektirdiği ilişkiler üzerine kurulu gelişmiş bir toplum, piyasa ekonomisi, ileri teknoloji, sermaye-yoğun üretim teknikleri ve yüksek verimlilik,

gelişmiş haberleşme ve ulaşım sistemleri, ileri düzeyde sosyal ve kültürel faaliyetler ile yabancı ortaklı yerli girişimciliğin yaygın olduğu bir sistem üzerine kurulmuştur.

İkili yapının ortaya çıkışında etkili olan faktörler:

- Sömürgecilik faaliyetleri; sömürgeci ülkeler kendi çıkarları doğrultusunda, sömürgeleştirdikleri ülkelerin mevcut yapısına kendi yapılarını monte ederler.
- Azgelişmiş ülkenin herhangi bir bölgesinde değerli bir hammadde veya madenin bulunmasıyla o bölgede yeni tesisler ve iş olanakları yaratılmış olur.
- Kuruluş yerlerini belirleyen ulaşım olanaklarına yakınlık, hammaddeye yakınlık, pazara yakınlık, işgücüne yakınlık gibi etmenler üretimin belirli bölgelerde toplanmasına neden olmaktadır.

4.1. Ekonomik İkilik

Bir ekonomi içinde yapısal olarak farklı ekonomik kesimlerin yan yana bulunmasını ifade eder. Bu yaklaşımda Tarım sektörü geleneksel kesimin, sanayi sektörü modern kesimin temsilcisi durumundadır. Tarım kesimi sınırsız bir işgücü arzına sahip olması emeğin verimliliğinin sifıra kadar düşmesine neden olur. Sanayi sektörü ise büyüyen dinamik bir yapıya sahiptir. Sanayi sektöründeki üretimin artması tasarruf ve yatırımları artırır. Zaman içerisinde tarım sektörünün ekonomideki ağırlığı azalırken, sanayi sektörünün ağırlığı artacak ve sonuçta ekonomiye modern kesim hâkim olacaktır.

Doğulu ve Batılı Toplumsal Sistemin Özellikleri

	Doğulu Toplumsal Sistem	Batılı Toplumsal Sistem
Sosyo-Psikolojik Özellikler	Sınırlı ihtiyaçlar Fiyat değişmelerine karşı duyarsızlık Risklere katlanma isteksizliği Geleneksel değer yargıları Süreklilik taşımayan spekülasyon kar ve gelir anlayışı Kadercilik ve boyun eğme	Sınırsız ihtiyaçlar Fiyat değişmelerine karşı aşırı duyarlılık Risklere girme ve yatırım yapma alışkanlığı Ekonomik değer yargıları Normal kar ve gelir anlayışı Sağduyu ve geleceğini belirleme isteği
Organizasyonla İlgili Özellikler	Çalışma disiplini ve organizasyon yokluğu Uzmanlaşma yokluğu Sınırlı para ekonomisi Geleneksel ticari yöntemler Ekonomik kaynakların hareketsizliği	Disiplinli ve organize çalışma Uzmanlaşma Geniş para ekonomisi Profesyonel ticaret Hareketli ekonomik kaynaklar
Teknolojik Özellikler	Standartlaşma yoksulluğu Küçük ölçekli üretim ve esnek olmayan arz Değişmeyen teknoloji Geleneksel mal üretimi	İleri standartlaşma Büyük ölçekli üretim ve esnek arz Değişen teknoloji Yeni mallar üretimi

Kaynak: Han, E. ve Kaya, A.A., 2013.

4.2. Sosyal İkilik

Sosyal ikilik yaklaşımı Hollanda sömürgesi altında bulunan Endonezya örneği temel alınarak J.H. Boeke ve diğer Hollandalı iktisatçılar tarafından geliştirilmiştir. Boeke'nin ve diğer iktisatçıların yapmış olduğu çalışmalara göre, geleneksel tarımsal toplumla çatışan bir ekonomik ve sosyal sistem, Endonezya'ya dışarıdan ithal edilmiştir. İthal edilen sistem kapitalizm olabileceği gibi sosyalizm de olabilir.

4.3. Bölgesel İkilik

Az gelişmiş ülkelerin en çok rastlanılan özelliklerinden biri de bölgesel ikiliktir. Bu ülkelerde kaynaklar oldukça kıt olup, tüm bölgelere aynı anda hizmet verilememektedir. Gelişmiş ve gelişmemiş bölgeleri bir arada görmek olağan bir durumdur. Kişi başına düşen gelir, kentleşme, sanayileşme, sosyal ve kültürel yapı gibi kriterler açısından bölgeler arasında büyük orantılı dengesizlikler vardır. Kalkınmanın ilk aşamalarında ortaya çıkan bölgesel dengesizliklerin kronikleşmemesi için gerekli önlemlerin alınması gerekir.

5. Uluslararası Bağımlılık Teorileri

Bağımlılık teorilerine göre, az gelişmişliğin varlığı ve devamlılığı, kapitalist sistemin tarihsel evriminin bir sonucu olarak görülür. Kapitalizmin son aşaması olan emperyalizm nedeniyle uluslararası ilişkilerde dünya merkez ülkeler ve çevre ülkeler olarak ikiye ayrılmıştır. Merkezi oluşturan zengin ülkelerle çevreyi oluşturan yoksul ülkeler arasında adil olmayan bir güç dağılımı bulunmaktadır. Daima merkezin lehine olan bu ilişki, yoksul ülkelerin özgür iradeleriyle kendi kaynaklarına dayalı kalkınma sürecine girmelerine engel olmaktadır.

Bağımlılık teorilerinin genel varsayımları şu şekilde sıralanabilmektedir:

- Gelişmekte olan ülkeler hem hammadde üreticisi hem de sanayi ürün tüketicisi olarak küresel ekonomiye katılmış olduklarından, dış faktörlerden açık ve kesin bir şekilde etkilenmişlerdir.
- Uluslararası işbölümü gelişmiş dünyanın ekonomik ve siyasal gücü tarafından belirlenmiş ve sürdürülmüştür.
- Yabancı çok uluslu şirketlerin de etkisiyle giderek güç kazanan küresel ekonomiye Üçüncü Dünya ülkelerinin katılmaları, bu ülkelerin ekonomilerini olumsuz etkilemektedir.
- Bu ekonomik etkiler toplumsal ve siyasal alanlara yayılmıştır. Bağımlı ülkelerdeki elit kesim, toplumsal kaynakları tekellerine almak için merkezi devletler ve çok uluslu şirketlerle ittifak kurarak onların gücünü kullanırlar.

6. Neoliberal Kalkınma Teorileri

Neoliberal yaklaşıma göre, az gelişmişlik, yanlış fiyat politikaları ve üçüncü dünya hükümetlerin aşırı müdahaleciliği nedeniyle kaynakların yanlış ve yetersiz dağıtımını sonucu oluşmuştur. Neoliberal öğretisi savunucuları hükümet müdahalesini sadece kalkınmayı ilerletmeyen bir olgu değil; aynı

zamanda onu engelleyen bir olgu olduğunu öne sürerler. Serbest piyasanın gelişmesine izin vererek, devletin sahibi olduğu işletmeleri özelleştirerek, serbest ticaret ve ihracatta gelişmeyi özendirerek, yabancı yatırımın gelmesini sağlayarak, mal ve finans piyasalarındaki fiyatların bozukluğunu azaltarak, ekonomik verimliliğin ve ekonomik büyümenin artırılacağını kabul ederler.

Neoliberal kalkınma teorisi Adam Smith'in keşfetmiş olduğu "görünmez el" düşüncesini hatırlatacak bir tarzda, bir yandan Keynes ve Keynesci iktisadın müdahaleci sosyal devlet anlayışını, bir yandan da kalkınma iktisadında devlet devlete tanınan planlama ve diğer yollarla ekonomiye müdahale edilme önerilerini eleştirmektedir.

Küreselleşmeye olumlu gözle bakan Neoliberal kalkınma teorisi, dışa açık iktisadi yapı ile kalkınmanın daha kolay gerçekleşeceğini savunmaktadır.

Neoliberal ekonomistler, bir model olarak özellikle Güney Kore başta olmak üzere Doğu Asyalı Yeni Sanayileşen ülkelerin kalkınmadaki başarılarını devletin serbest ticaret tavrına bağlamıştır. Balassa çalışmalarında özel sektörün ihracat artışı ile GSMH arasında doğrudan bir ilişki bulmuştur. Bu yaklaşımlarda Doğu Asya devletlerinin kalkınma politikası rolü sadece gerekli toplumsal, ekonomik ve parasal bir ortamı yaratmak değil, aynı zamanda piyasayı serbest bırakmak şeklinde anlaşılmaktadır.

Neoliberal ekonominin diğer ünlü bir temsilcisi Deepal Lal ise, az gelişmiş ülkelerde merkezi planlama ve devlet müdahaleciliği düşüncesini destekleyen kalkınma iktisatçılarına önemli eleştiriler getirerek, tek geçerli düzenleyici mekanizma olarak görülen piyasa fiyatlarına geri dönüş çağrısında bulunmuştur. Lal'e göre herhangi devlet müdahalesinin refahı artırma garantisi bulunmamaktadır.

Bu yeni neoliberal anlayış daha sonra gelen birçok iktisatçı tarafından da destek bulmuştur. Ayrıca IMF ve Dünya Bankası'nın temsil ettiği yeni yaklaşımlar kalkınma sorununun çözümüne yeni bir boyut kazandırmış, bu kurumlarca izlenen "**istikrar**" ve "**yapısal uyum**" politikaları kalkınma politikalarının yerini almıştır. Sonuç olarak neoliberal kalkınma teorisi kalkınmaya ve devlete bakış açısıyla bilimsel dünyada popülerlik kazanmıştır.